

Op weg naar een nieuwe,

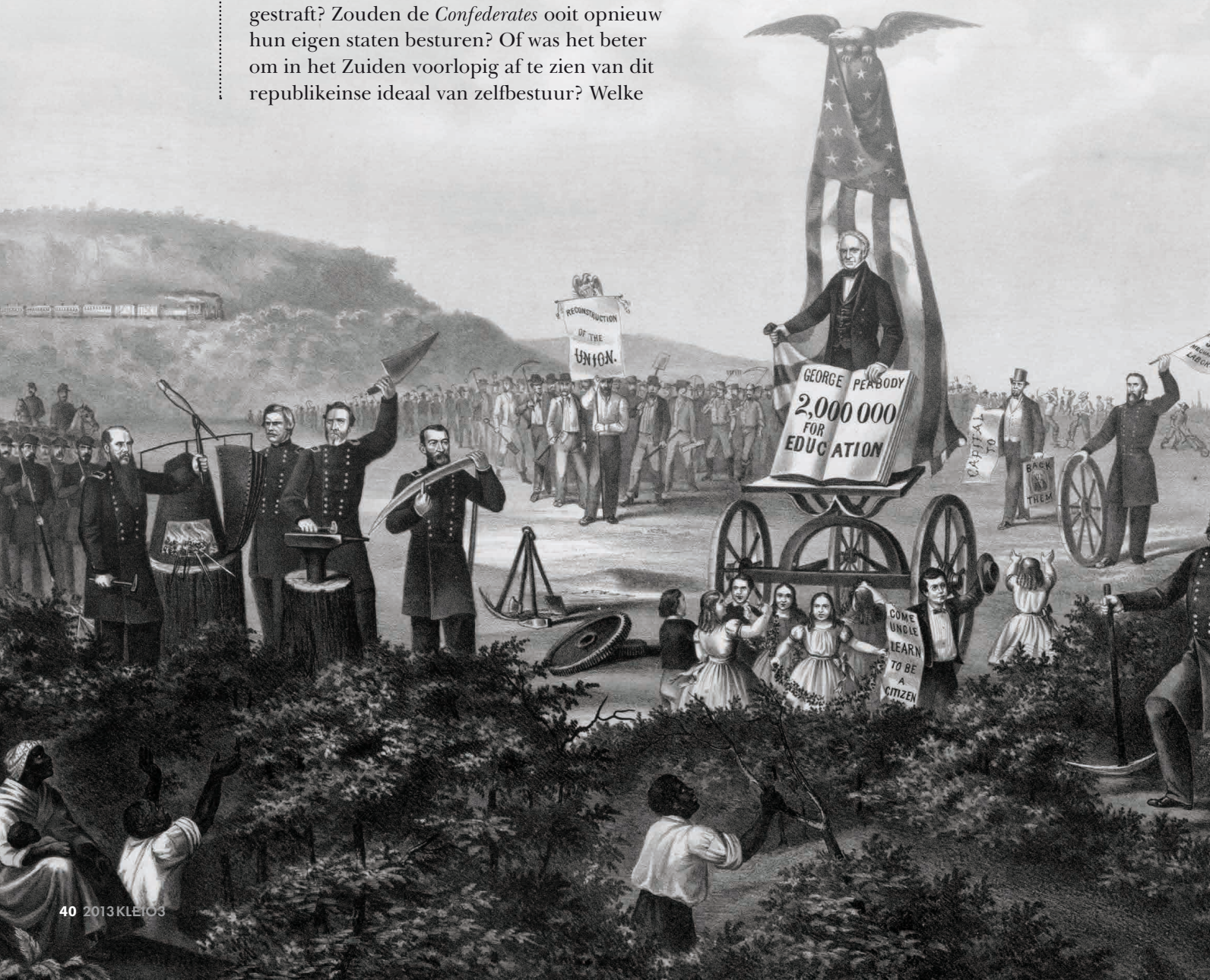
Het Amerikaanse Zuiden en de Reconstruction

Na het einde van de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-1865) begon voor de verliezende kant een periode die bekend is geworden onder de term *Reconstruction*. De militaire overwinning van het Noorden betekende dat de Unie intact bleef en slavernij werd afgeschaft. Maar hoe de militaire zege politiek zou moeten worden ingevuld, was een ander verhaal.

Floris Joustra is docent Amerikaanse geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Oorlogvoeren is één ding, het bereiken van overeenstemming over de bestuurswijze van bezet of bevrijd gebied is evenmin gemakkelijk. Talloze vragen moesten worden beantwoord. Mochten de vroegere rebellen uit het Zuiden weer participeren in de nationale politiek? Of kon dat pas nadat hun leiders eerst stevig waren gestraft? Zouden de *Confederates* ooit opnieuw hun eigen staten besturen? Of was het beter om in het Zuiden voorlopig af te zien van dit republikeinse ideaal van zelfbestuur? Welke

rol was weggelegd voor de vier miljoen voormalige slaven? Hoe zat het met het stemrecht van de overwonnenen? Al tijdens de oorlog debatteerden politici in Washington over dit soort kwesties. Daarbij traden diverse tegenstellingen aan het licht, vooral over de vraag

betere toekomst

hoe radicaal of gematigd de *Reconstruction* zou moeten zijn, en of dit een zaak van de uitvoerende of de wetgevende macht was. President en Congres verschilden hierover van mening maar ook binnen het Congres heerste verdeeldheid. Uiteindelijk heeft de *Reconstruction* twaalf jaar geduurd en kende het meer en minder radicale fases. Hoe hoog de politieke emoties erover konden oplopen, bleek uit de *impeachment* van president Johnson in 1868. De *Reconstruction* eindigde in april 1877 toen de Republikeinse president Hayes de laatste federale troepen uit het Zuiden terugtrok, waarschijnlijk als tegenprestatie voor de steun van Zuidelijke Democraten bij het doorbreken van de impasse in het *electoral college* na de presidentsverkiezingen van 1876.¹

The New South

Historici beschouwen het einde van de *Reconstruction* gewoonlijk als het begin van *the New South*. Daarmee onderscheidden ze *the old South* van *the New South*, maar definiëren ze ook het Zuiden als entiteit. Dat laatste is knap, want het Amerikaanse Zuiden laat zich niet zo gemakkelijk begrenzen. Eén van haar beroemdste historici, de in Georgia geboren David M. Potter (1910-1971), omschreef het

Zuiden als een *sfinx* en een *enigma*, omdat beschrijvingen van het gebied in termen van geografie, cultuur, slavernij of stellingname tijdens de Burgeroorlog elkaar geregeld uitsluiten.² Twee voorbeelden kunnen dit illustreren. Zo is daar de beroemde *Mason-Dixon line*, tussen 1763 en 1767 als grens bepaald tussen Pennsylvania, Maryland, Delaware en Virginia, en sindsdien door tijdgenoten beschouwd als een culturele scheidslijn tussen het Noorden en Zuiden. Toch lag Delaware, waar slavernij was toegestaan, ten noorden van die lijn. Een ander voorbeeld vormen Kentucky en Indiana. Tijdens de Burgeroorlog behoorde Indiana tot het Noorden, het was een *Union State*. In het zuiden grenst Indiana aan Kentucky, ooit deel van Virginia maar in 1792 verzelfstandigd. Cultureel gezien vertoont het zuiden van Indiana allerlei overeenkomsten met Kentucky, maar in Indiana was slavernij verboden. Kentucky echter koos als een van de vijf *Border States*, waar slavernij was toegestaan, ook partij voor de *Union*, en dus niet voor de *Confederacy*.³ Het lijkt er dus op dat het Zuiden zich niet zomaar onder één noemer laat vangen en dat is prachtig verwoord door de historicus Michael O'Brien die schreef dat *no man's South was the same as another's*.⁴

Southerners in de politiek

Met het Zuiden wordt dus eerder een gevoel of geestesgesteldheid aangeduid dan een strikte politieke, geografische of culturele realiteit. Die constatering geldt dan voor zowel *the old South* als *the New South*. Met het eerste wordt bedoeld op het Zuiden tussen de Oorlog van 1812 en het begin van de de Burgeroorlog in 1861. Samenleving en economie van de *antebellum South* werden gekarakteriseerd door slavernij en door de grootschalige productie van katoen, suiker, tabak en rijst voor de wereldmarkt. De nadruk lag op landbouw, niet op nijverheid of industrie. Sociaal en politiek gezien werd de toon gezet door de rijke plantersklasse, maar het Zuiden van voor 1861 kende ook veel arme blanke boeren die geen planter waren en weinig of geen slaven hielden. Tot aan de Burgeroorlog domineerde *the old South* de nationale politieke en juridische instellingen. In de 72 jaar tussen het

► Er bestaan verschillende goede boeken over de *Reconstruction*. Een van de betere is Eric Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution* (New York, 1988).

► David M. Potter, *The Enigma of the South*, in: *Yale Review* 51 (1961), 142-151.

► De vier *border states* met slavernij die in 1861 partij voor het Noorden kozen, waren Missouri, Kentucky, Maryland en Delaware. West-Virginia volgde nadat het zich in 1862-1863 had afgescheiden van Virginia.

► Michael O'Brien, *The Idea of the American South, 1920-1940* (Baltimore, 1979), 226.

Poster uit Pennsylvania uit 1867, die de *Reconstruction* of *the South* promoot. Te zien is dat de *Reconstruction* wordt gesteund door boeren, monteurs en arbeiders, oftewel de goede, hardwerkende mensen uit het Noorden. Intussen nodigt een tekst de Afrikaanse Amerikanen nogal neerbuigend uit om 'te leren hoe je een burger kunt zijn'. De tekenaar was waarschijnlijk niet zo enthousiast over het feit dat zwarten nu op gelijke voet stonden met blanken, net als de meeste verslagen Zuiderlingen.

► Andrew Johnson verdedigde de slavernij en had zelf ook enkele slaven. Hij was een zogenoemde *Union Democrat*, dus geen Whig of Republikein zoals Lincoln, maar een Democraat die voorstander was van de Unie. Lincoln had Johnson voor de verkiezingen van 1864 als *running mate* gekozen in een poging daarmee Democratische kiezers in de *Border States* te trekken en om aan te geven dat hij na afloop van de oorlog wilde streven naar nationale verzoening.

► C. Vann Woodward, *The Promise of the New South 1877-1913* (Baton Rouge, 1951); Edward L. Ayers, *The Promise of the New South. Life After Reconstruction* (Oxford, 1992)

aantreden van de presidenten Washington (1789) en Lincoln (1861) werd het Witte Huis bijna vijftig jaar bewoond door een *Southerner*. Gedurende zestig jaar bezetten Zuiderlingen de positie van *Chief Justice* van het Hooggerechtshof; van de 35 rechters hiervan kwamen er 25 uit het Zuiden. In deze periode waren 56 van de 119 kabinetsleden afkomstig uit het Zuiden, net als 13 van de 23 voorzitters van het Huis van Afgevaardigden.

Hoe anders was die situatie na de Burgeroorlog. Tussen het begin van de oorlog en de verkiezing van Woodrow Wilson in 1912 is slechts één *Southerner* President geweest: Andrew Johnson werd als Lincolns vice-president automatisch president nadat Lincoln in 1865 was vermoord.⁵ Maar behalve Johnson diende tot 1913 geen enkele andere Zuiderling als vice-president of werd zelfs maar genomineerd als presidentskandidaat voor één van de grote nationale politieke partijen. Tussen 1861 en 1912 kwamen slechts 14 van de 133 kabinetsleden uit het Zuiden, net als slechts 7 van de 31 rechters van het Hooggerechtshof, en 2 van de 12 voorzitters van het Huis van Afgevaardigden. De politieke rol van het Zuiden op federaal niveau leek na de Burgeroorlog uitgespeeld. Pas op 4 maart 1913 kwam met de inauguratie van Woodrow Wilson, uit Staunton, Virginia, een eind aan deze situatie. Na Zachary Taylor in 1848 was Wilson de eerste Zuiderling die de nominatie van een grote nationale politieke partij en de daaropvolgende presidentsverkiezingen had gewonnen.

Democratisering en modernisering

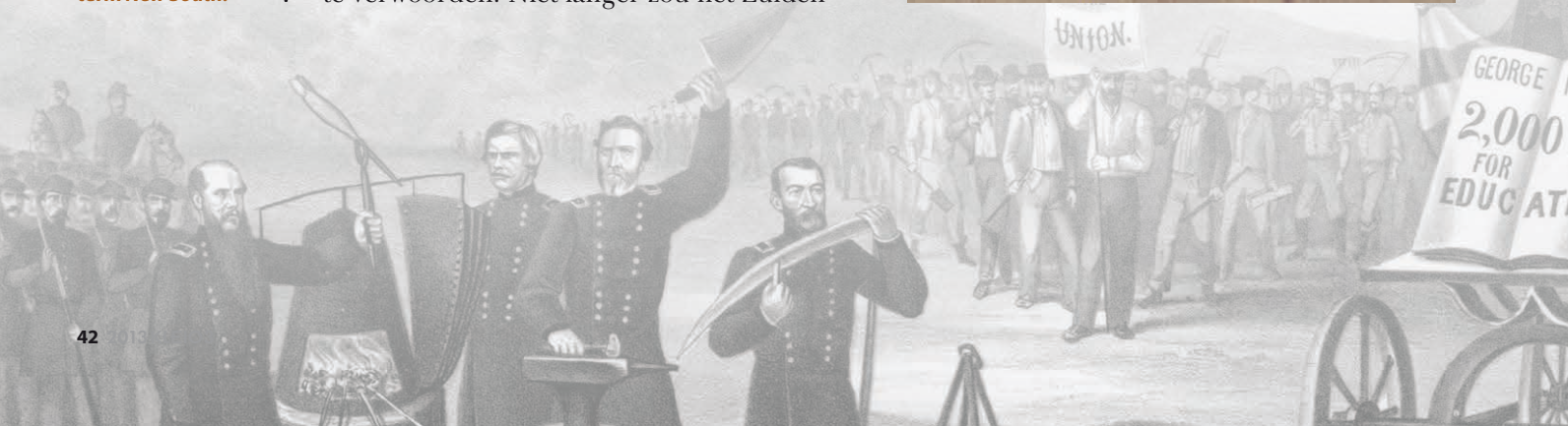
Tussen het einde van de *Reconstruction* in 1877 en de terugkeer van het Zuiden op het hoogste politieke niveau in 1913 maakte het gebied van de vroegere *Confederacy* een intense transformatie door die bekend staat als *the New South*. De precieze oorsprong van het begrip is onduidelijk en de term is problematisch omdat zij door tijdgenoten ook als politieke slogan werd gebruikt om een ideaal te verwoorden. Niet langer zou het Zuiden

synoniem moeten zijn met slavernij en afscheiding, maar zich juist moeten verbinden met modernisering en democratie. Welvaart was ook voor het Zuiden bereikbaar wanneer maar aansluiting werd gezocht bij het Noordelijke zakenleven en dito materialistische moraal. *To out-Yankee the Yankee*, dáár ging het om. De term *New South* kreeg grotere bekendheid door verschillende toespraken van een journalist en hoofdredacteur uit Georgia, Henry Grady. Grady was een begenadigd spreker die met veel humor toch heel precies wist aan te geven op welke terreinen het Zuiden zich moest gaan richten op die nieuwe, betere toekomst.

De majeure sociale, economische en politieke veranderingen in deze periode zijn sindsdien door veel historici bestudeerd. De literatuur over *the New South* is omvangrijk maar twee werken keren steeds opnieuw terug in elk lijstje. Het eerste is van Comer Vann Woodward (1908 -1999, zie kader) die zijn *Origins of the New South 1877-1913* in 1951 publiceerde; het

Henry Grady (1850-1889) gaf nationale bekendheid aan de term *New South*.

tweede is van Edward L. Ayers (1953) wiens *The Promise of the New South. Life after Reconstruction* in 1992 verscheen. Analyse van hun studies biedt inzicht in zowel de geschiedenis van het Amerikaanse Zuiden na 1877 als de veranderende perceptie ervan in de tweede helft van de twintigste eeuw.⁶

Redeemers en het plantagesysteem

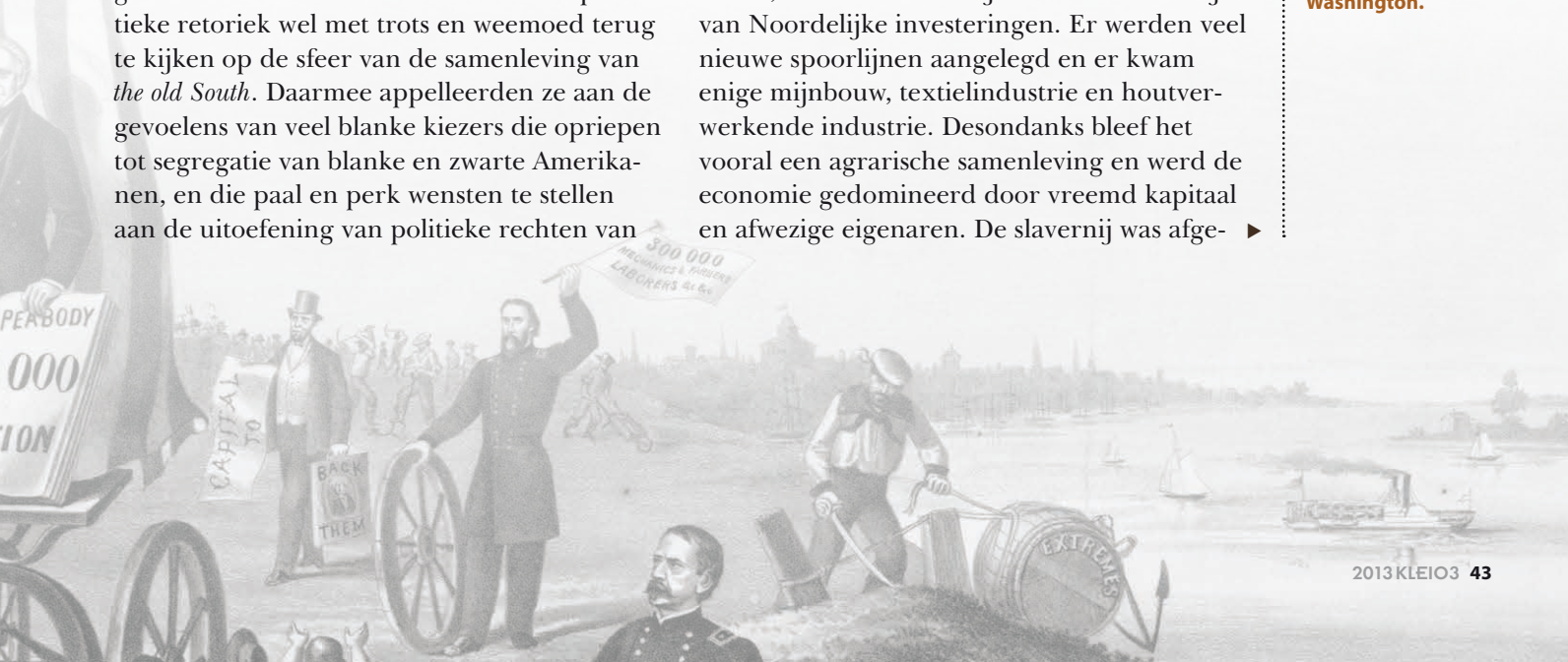
In zijn werk over *the New South* benadrukte Woodward allerlei aspecten van verandering, niet zozeer die van continuïteit. Hij onderzocht vooral zaken die te maken hadden met macht en klasse, en leek minder geïnteresseerd in raciale kwesties. Hoewel afkomstig uit het Zuiden viel Woodward niet in de valkuil om alle problemen van het Zuiden steeds opnieuw alleen maar aan de *Yankees* uit het Noorden te wijten. Integendeel, hij wist aannemelijk te maken dat racisme en een overdreven liefdesbetuiging aan de *ways of life of the old South* meestal instrumenten waren geweest voor opportunistische Zuidelijke politici en zakenlieden die daarmee vooral hun *eigen* politieke of economische belangen hadden behartigd in plaats van die van de regio als geheel. Hoewel Woodward met grote sympathie schreef over de mensen zonder bezit of macht, stond in zijn historische analyse de groep van zogenoemde *Redeemers* centraal. Deze conservatieve Democratische politici wisten tussen 1869 en 1877 in alle staten van de vroegere *Confederacy* de macht te veroveren en beweerden daarmee hun staat te verlossen uit de greep van de Noordelijke, Republikeinse bezetter. De meeste *Redeemers* waren afkomstig uit de middenklasse; het waren geen grootgrondbezitters maar blanke mannen zonder een verleden als plantagehouder en slaveneigenaar. Toch leken de *Redeemers* in hun politieke retoriek wel met trots en weemoed terug te kijken op de sfeer van de samenleving van *the old South*. Daarmee appeleerden ze aan de gevoelens van veel blanke kiezers die opriepen tot segregatie van blanke en zwarte Amerikanen, en die paal en perk wensten te stellen aan de uitoefening van politieke rechten van

de voormalige slaven en hun nazaten. Op deze wijze verzekerd van de politieke macht konden de *Redeemers* aan Noordelijke investeerders in de Zuidelijke economie allerlei voordelen beloven op het gebied van landbezit en belastingheffing. Van die Noordelijke investeringen wisten de *Redeemers* vervolgens ook privé volop te profiteren: de corruptie tierde welig.

Volgens Woodward waren de veranderingen in de Zuidelijke samenleving na 1877 dus vooral gekomen door de opkomst van een groeiende klasse van ondernemers en industriëlen. Deze klasse liep echter net zo hard aan tegen de grenzen van de politieke en economische status van het Zuiden die het gebied in economische zin tot een koloniale status reduceerden. Ondanks pogingen het Zuiden grootscheeps te industrialiseren en haar economie tot structurele groei aan te zetten, bleven de Zuidelijke staten afhankelijk van Noordelijke investeringen. Er werden veel nieuwe spoorlijnen aangelegd en er kwam enige mijnbouw, textielindustrie en houtverwerkende industrie. Desondanks bleef het vooral een agrarische samenleving en werd de economie gedomineerd door vreemd kapitaal en afwezige eigenaren. De slavernij was afge- ►

Een racistische poster tegen Freedman's bureau. De poster werd gemaakt ten tijde van de verkiezingen in Pennsylvania in 1866. Freedman's bureau was een federaal instituut, bedoeld om slaven te helpen na hun bevrijding. Ondanks de goede bedoelingen van het bureau bleek de praktijk weerbarstig. Op deze poster wordt opgeroepen om te stemmen op Hiester Clymer, gouverneurskandidaat. Collectie Library of Congress, Washington.

► Woodward stelde dat *the evils of land monopoly, absentee landownership, soil mining, and the one-crop system, once associated with and blamed upon slavery, did not disappear with that institution but were, instead, aggravated, intensified, and multiplied*. Woodward, *The Promise of the New South 1877-1913*, 180.

Overzicht van spoorlijnen in de VS in 1890. De dichtheid van het netwerk in het Noordoosten is veel groter dan die in het Zuiden; maar de dichtheid van het Zuidelijke netwerk is weer veel groter dan die van het Amerikaanse Westen. Henry Gannett, *Statistical Atlas of the United States* (Washington D.C., 1898).

schaft, maar tot grootscheepse landhervormingen had dat niet geleid. Op de voormalige plantages werkten nu geen slaven meer maar honderden zwarte en blanke dagloners en pachters. Daarbij hoorden lage lonen, weinig kansen op ontwikkeling, en armoede, precies de kenmerken die tijdgenoten verbonden met de situatie van voor de Burgeroorlog. Anders dan lang was gedacht en gehoopt, bleek het plantagesysteem de afschaffing van de slavernij grotendeels te hebben overleefd.⁷

Populisme

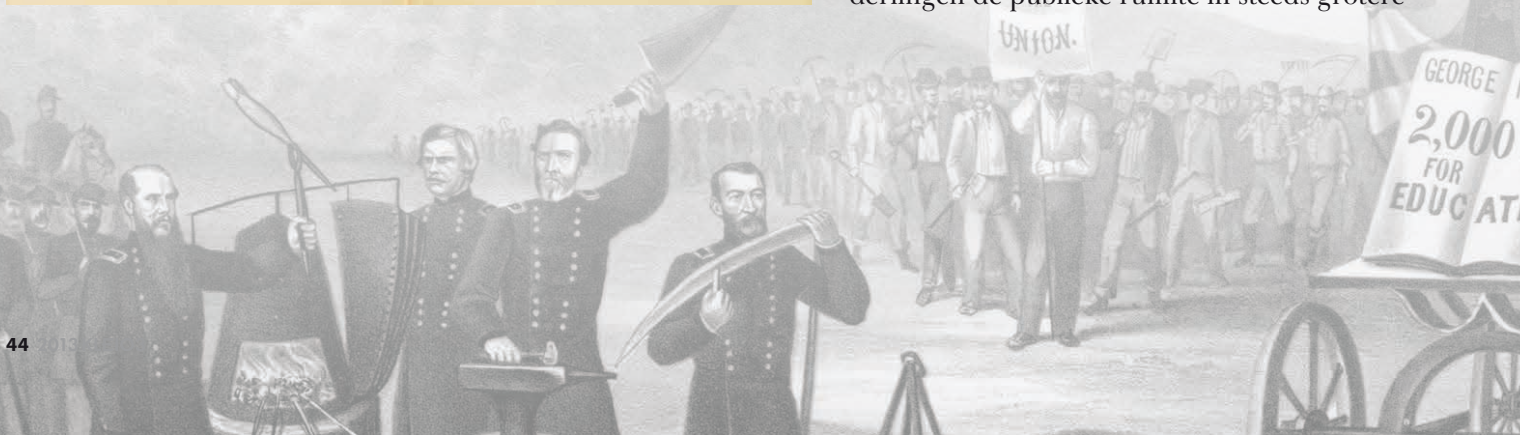
Geleidelijk aan werd het steeds meer Zuidelijke boeren en arbeiders duidelijk dat de poging aan die achterstelling te ontsnappen, door overname van Noordelijke economische benaderingen, had gefaald. Dat deze teleurstelling in de tijd samenviel met een wereldwijde agrarische depressie verergerde de situatie slechts. In de loop van de jaren tachtig van de negentiende eeuw ontstond verzet, uiteindelijk in de vorm van het populisme dat zich hard maakte voor structurele veranderingen in het Amerikaanse monetaire systeem. Zowel in het Noorden als in het Zuiden zagen bankiers en industriëlen hun belangen hierdoor geschaad, en de Democratische partij steunde dit plan dan ook beslist niet. Daarom zochten de populisten steun bij het zwarte electoraat, hetgeen de voorstanders van segregatie alleen maar sterkte in hun overtuiging.

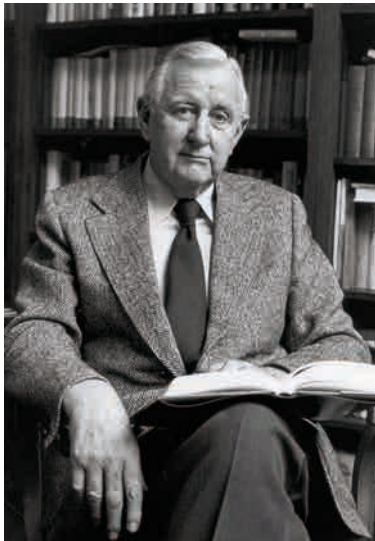
Zo kwamen ras en economie tezamen. Historici zijn het erover eens dat het populisme een nationale en agrarische protestbeweging is geweest die zich vooral heeft verzet tegen de financiële en economische dominantie van het geürbaniseerde Noordoosten. Woodward wees daarnaast ook op de typisch Zuidelijke wortels van het populisme: *The political strategy of Southern Populists was based on combinations and alliances along regional, class, and racial lines. First, an alliance between the South and the West; second, a combination of farmers and city and factory laborers; and third, a political union with Negro farmers and laborers within the South. Every phase of this strategy was a challenge to the New South system which had sought to divide all elements Populists were trying to unite*.⁸

Woodward beschouwde de alliantie tussen de zakelijke belangen van het noordoosten en de *white supremacists* uit het Zuiden als oorzaak van zowel een voortduren van Zuidelijke economische achterstelling als verdieping van de segregatie. Segregatie was naar zijn mening niet het onvermijdelijke gevolg van de Zuidelijke nederlaag in de Burgeroorlog maar kwam pas lang na het einde van *Reconstruction* in de volle breedte van het Zuiden op, al kon het daarbij voortbouwen op oudere maar lokale voorbeelden. Hij werkte dit thema uit in een volgend boek dat bij publicatie in 1955 door de voorvechters van de Amerikaanse burgerrechtenbeweging direct werd omarmd als een belangrijke historische analyse.⁹

Leven en werken in the new South

In *The Promise of the New South. Life after Reconstruction* bestreed Edward Ayers deze interpretatie niet, maar breidde haar uit door erop te wijzen dat segregatie ook een reactie is geweest van Zuidelijke blanken op de modernisering van het alledaagse leven. Ook in de Zuidelijke staten groeide de bevolking en als gevolg van verstedelijking en bijbehorende ontwikkeling van het openbaar vervoer zoals de spoorlijnen deelden blanke en zwarte Zuidelingen de publieke ruimte in steeds grotere

Comer Vann Woodward

Comer Vann Woodward (1908, Arkansas) was een van de invloedrijkste Amerikaanse historici in de jaren vijftig, zestig en zeventig van de vorige eeuw. In 1937 promoveerde hij op een biografie van Thomas E. Watson, een bekende leider van de *People's Party* in Georgia. Zijn promotor was Howard K. Beale die als historicus naam had gemaakt met een meer op economische dan ideologische leest geschoeide analyse van de Amerikaanse geschiedenis. Na de Tweede Wereldoorlog keerde Woodward in 1946 terug naar de universiteit. Tussen 1946 en 1961 doceerde hij aan Johns Hopkins University en daarna tot 1977 aan Yale University. Voor *The Origins of the New South* won hij de *Bancroft Prize for American History*, één van de twee belangrijkste prijzen die een Amerikaans historicus kan winnen.¹¹

C. Vann Woodward op latere leeftijd. De foto is van Yale University, de foto-graaf is onbekend.

aantallen. Ayers schreef zijn werk over *the New South* zo'n veertig jaar na Woodward, en dat leidde tot nieuwe benaderingen. Ayers concentreerde zich op de gewone Zuiderlingen die nooit tot enige elite hadden behoord; hij bestudeerde de rol van vrouwen en verbond aspecten van ras met die van gender; hij combineerde nieuwe methoden van kwantitatief historisch onderzoek met een uitgebreid gebruik van primaire bronnen van gewone Zuiderlingen zoals huishoudboekjes, dagboeken, brieven, preken en muziek. Centraal in zijn onderzoek stond Ayers' nieuwsgierigheid naar wat het had betekend om in de decennia na *Reconstruction* te leven en werken in *the New South*. Hij trof een overdaad aan bewijs dat het dagelijks leven voor blanke en zwarte mannen en vrouwen complex en lastig was geweest, dat hele gewone mensen allerlei beslissingen hadden moeten nemen met consequenties voor hun werk en gezondheid, hun opleiding en gezin, hun geloofsovertuiging en hun relaties met burens en dorpsgenoten, en dat alles in een tijd waarin nieuwe uitvindingen sneller dan ooit hun weg vonden van de markt naar de consument, van de verkoper naar de gebruiker.

Daarbij mengde het nieuwe zich op onnavolgbare wijze met het oude. Ayers geeft het voorbeeld van een jongeman die in 1896 vijf dollarcent betaalde om voor het eerst te

kunnen luisteren naar een voorloper van de platenspeler, een zogenoemde phonograaf, ontwikkeld door Thomas Edison. De jonge Zuiderling verwachtte naar een mooi liedje te kunnen luisteren maar hoorde in plaats daarvan de opgenomen geluiden van een *lynching*. Deze mix van nieuwe technologie en oude haat is voor Ayers een typisch voorbeeld van de vele tegenstrijdigheden die het voor historici zo moeilijk maken *the New South* ten volle te begrijpen.

'De vele tegenstrijdigheden maken het voor historici moeilijk *the New South* ten volle te begrijpen'

Woodward en Ayers beschouwden *the New South* beiden als een regio in een periode waarin veranderingen belangrijker waren dan continuïteit, die in de jaren direct na 1865 relatief open stond voor diversiteit en experimenten, maar die geleidelijk terugviel in sociale en culturele stagnatie met zeker na 1900 segregatie als meest zichtbare eigenschap. Een recensent roemde Ayers omdat die met veel compassie voor gewone Zuiderlingen van beide sexen en huidskleur *the complexity of living* had weten te verwoorden in *a region that has so promiscuously embraced history and myth*.¹⁰ Ayers verrijkte én bevestigde daarmee Woodward's interpretatie van veertig jaar eerder. ■

8 Ibid., 252.
9 C. Vann Woodward, *The Strange Career of Jim Crow* (New York, 1955).
10 Steven M. Stowe, recensie van Edward L. Ayers, 'The Promise of the New South. Life After Reconstruction' in: *The American Historical Review* Vol. 98, No. 3 (Juni 1993), 951-952; het citaat staat op p. 952.

► De andere is de Pulitzer Prize, die Woodward in 1982 won met *Mary Chesnut's Civil War* (New Haven, 1981). Drie van Woodward's oudstudenten hebben de Pulitzer inmiddels ook gewonnen.

